



22.8.2019

TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN LAUSUNTO

Tampereen kaupunkiseutu on kahdeksan kunnan muodostama yhtenäinen talousalue. Alueen seutuyhteistyötä organisoii Tampereen kaupunkiseutu kuntayhtymä. Tampereen kaupunkiseudun yhteistyön yksi keskeisimmistä osa-alueista on palvelujen kehittäminen. Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut muodostavat yhtenäisen kehittämisalueen ja toimintaa ohjaa kuntien valtuustojen hyväksymä seutustrategia sekä siitä johdetut kehittämisohjelmat. Tämä lausunto on Tampereen kaupunkiseudun hyvinvointipalvelujen työryhmän hyväksymä. Erillisen lausunnon ovat Tampereen kaupunkiseudun kunnista antaneet lisäksi Tampere ja Pirkkala.

VARHAISKASVATUSLAIN JA LASTEN KOTIHOIDON JA YKSITYISEN HOIDON TUESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustalain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua talain. Varhaiskasvatustalain muutoksella lapselle palautettaisiin subjektiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun talin yksityisen hoidon tukea koskevaan sääntelyyn. Yksityisen hoidon tukena maksettaisiin korkeampaa tukea, kun lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen kokoaikaisesti. Alennettua yksityisen hoidontukea maksettaisiin, kun lapsi osallistuu esiopetuksen tai perusopetuksen lisäksi järjestettävään varhaiskasvatukseen.

Lasten oikeutta varhaiskasvatukseen rajoitettiin 1.8.2016 voimaan tulleella varhaiskasvatustalain muutoksella. Varhaiskasvatustalain kokonaisuudistus tuli voimaan 1.9.2018. Voimassa olevan talin mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Lapsella on kuitenkin ollut oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen huoltajien työssäkäynnin, opiskelun tai yrittäjyyden vuoksi. Lisäksi lapsella on oikeus tarpeen mukaan 20 tuntia laajempaan varhaiskasvatukseen muiden syiden, kuten vanhempien osa-aikaisen työssä käynnin tai työllistymistä edistävän palveluun osallistumisen perusteella. Varhaiskasvatus on myös aina järjestettävä kokopäiväisesti, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia taikka se on muutoin lapsen edun mukaista.

Tampereen kaupunkiseudun kunnista subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta voimassa olevan talin perusteella ovat rajanneet kuusi kuntaa ja kaksi kuntaa ei ole ottanut rajausta käyttöön. Päätösten vaikutuksia on aktiivisesti seurattu ja niistä on keskusteltu kaupunkiseudun varhaiskasvatuksen ryhmässä. Yhteinen näkemys on ollut se, että käytännössä ratkaisut lapsen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta on aina tehty harkintaa käyttäen, lapsen ja hänen perheensä edun mukaisesti. Tässä suhteessa varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen ei tuo muutosta tilanteeseen. Muutoksella on sen sijaan ollut vaikutus varhaiskasvatuksen resurssien hyödyntämiseen niissä kunnissa, joissa rajausta on tehty. Toisin sanoen, resursseja on voitu hyödyntää joustavammin. Resurssien käyttö on kuitenkin kokonaisuus, johon on vaikuttanut mahdollisuus kasvattaa päiväkotien ryhmäkokoja yhtä aikuista kohden. Rajauksen ja ryhmäkokoasetuksen käyttöön ottaneille kaupunkiseudun kunnille ratkaisu on ollut myös taloudellisesti kestävä, vaikka kuntien välillä on vaihtelua myös seudun sisällä. Niiden



22.8.2019

kuntien, jotka eivät rajanneet varhaiskasvatusoikeutta, on täytynyt toimittaa lausuntoja täysimääräisestä varhaiskasvatusoikeudesta Kelaan. Tältä osin hallinnollinen työ vähenisi kahdessa Tampereen kaupunkiseudun kunnassa.

Tampereen kaupunkiseudun seutuvertailusta, jota julkaistaan vuosittain, käy ilmi, että yhä useampi lapsi osallistuu kunnan järjestämiin varhaiskasvatuspalveluihin, vaikka varhaiskasvatusikäisten määrä on ollut seudulla laskusuunnassa viime vuodet. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen saattaa lisätä palveluiden kysyntää erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla, joilla palveluiden kysyntä on jo ennestään suurta. Tampereen kaupunkiseudulla 1-5 vuotiaiden osallistumisaste oli 81 % (luku sisältää myös avoimen varhaiskasvatuksen ja yksityisen hoidon tuen) vuonna 2018. Seutuvertailussa on tarkasteltu myös lasten ja kasvattajien välistä suhdetta ennen lain voimaantuloa ja sen jälkeen. Lainsäädännön mukaan yhtä kasvattajaa kohden saa päiväkodissa olla enintään kahdeksan lasta. Vuosina 2014-2018 seudun ryhmäkoot ovat pysyneet keskimäärin samalla tasolla (vaihtelu lasten määrä hoito- ja kasvatushenkilöä on ollut 6,5-6,9).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on turvata lapsen hyvän kasvun edellytykset ja edistää lapsen hyvinvointia. Päiväkodit ovat auki noin aamukuuden ja iltapuolikuuden välillä. Keskimäärin varhaiskasvatuksen päiväkotihoidon osallistuva lapsi on hoidossa Tampereen kaupunkiseudulla 168 päivää vuodessa. Kuntien välillä on kuitenkin vaihtelua. Se kuinka paljon lapset ovat keskimäärin hoidossa tuntimääräisesti yhtä päivää tai viikkoa kohden, ei ole tiedossa. Lapsen edun mukaista ei kuitenkaan ole se, hoitopäivä venyy liian pitkäksi. Vanhemmat ovat edelleen lapsen tärkeimmät aikuiset ja ensisijaiset kasvattajat. Ne kaupunkiseudun kunnat, jotka ovat rajanneet oikeutta varhaiskasvatukseen, ovat kokeneet, että vanhempien kanssa käytävät keskustelut lapsen hoidon tarpeesta ovat olleet hyvä vuorovaikutustilanne ammattikasvattajan ja vanhempien välillä. Toisaalta vanhempien palveluiden käyttöä ei säätele niinkään lapsen oikeus varhaiskasvatukseen, vaan muut syyt sekä varhaiskasvatusmaksut, jotka taas ovat sidoksissa perheen tuloihin, kokoon ja lapsen osallistumiseen. Tutkimuskirjallisuudessa on tuotu esille se, että erityisesti heikommista sosio-ekonomisista taustoista tulevat lapset hyötyvät laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. Tässä suhteessa kunnan palveluohjaus nousee merkittävään asemaan. Toisaalta valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen maksuttomasta kokeilusta saadut kokemukset ovat tehneet näkyväksi sen, että edes tehostettu palveluohjaus tai maksuttomuus ei tuo palveluiden piiriin kaikkia kehitykseensä tukea tarvitsevia lapsia, vaan edelleen osa jää ulkopuolelle.

Tampereen kaupunkiseudulla kehitetään varhaiskasvatuksen palveluita yhteistyössä. Tavoitteena on korkea laatu, joka näkyy perheille muun muassa siten, että toimintakäytäntöjä varhaiskasvatuksessa on yhtenäistetty ja henkilöstön koulutuksessa tehdään kaupunkiseudulla tiivistä yhteistyötä. Myös yksityiset palvelutuottajat on huomioitu ja seudulla on yhteinen yksityisen varhaiskasvatuksen käsikirja. Seudun varhaiskasvatuksen kehittämistä tukee vuosina 2017-2018 laadittu kehittämisen tiekartta, johon perustuen kaupunkiseudulla on selvitetty myös esiopetuksen järjestämistä ja sen laajentamista viisivuotiaisiin.

LISÄTIETOJA:

Hyvinvointipalvelujen kehittämispäällikkö Satu Kankkonen

Tampereen kaupunkiseutu, etunimi.sukunimi@tampereenseutu.fi, puh. 040 588 1902